WALAILAK PROCEDIA
Walailak Procedia 2018; 2018(4): se16
http://wjst.wu.ac.th/index.php/wuresearch

การศึกษาสภาพและผลกระทบจากการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์: กรณีศึกษาตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

มนธิรา เสรีเวสารัตน์[1], นิสากร กล้าณรงค์[1] และ ครองชัย หัตถา[2]

[1]สาขาวิชาภูมิสารสนเทศเพื่อการจัดการเชิงพื้นที่ คณะมนุษย์ศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยทักษิณ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา 90000
[2]บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา 90000

monthira.srr@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการดำเนินการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา 2) เพื่อศึกษาผลกระทบจากการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ ด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมที่มีต่อชุมชนตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์การดำเนินการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์จากผู้ประกอบการการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ จำนวน 43 ราย และสำรวจที่ตั้งและการกระจายของโฮมสเตย์ โดยการเก็บพิกัดโฮมสเตย์ทุกหลังในตำบลเกาะยอ และใช้แบบสัมภาษณ์เก็บข้อมูลผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนในพื้นที่ 27 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติแจกแจงความถี่ และร้อยละ

ผลการวิจัยพบว่า ในช่วงแรกการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ในตำบลเกาะยอเกิดจากกลุ่มผู้เลี้ยงปลากะพงดัดแปลงขนำหรือที่พักสำหรับเฝ้าปลากะพงให้เป็นโฮมสเตย์สำหรับนักท่องเที่ยว ปัจจุบัน โฮมสเตย์ในตำบลเกาะยอทั้ง 72 หลัง มีลักษณะเป็นบ้านที่ผู้ประกอบการจัดไว้ให้นักท่องเที่ยวพักแยกต่างหาก ผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ด้านเศรษฐกิจ คือช่วยสร้างรายได้ ทำให้เกิดอาชีพและการจ้างงานในชุมชน ด้านสังคม ทำให้เกิดการประชาสัมพันธ์ชุมชน ด้านวัฒนธรรม เกิดการคงอยู่ของวิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านสิ่งแวดล้อม ทำให้คนในชุมชนตระหนักถึงคุณค่าของสิ่งแวดล้อมมากขึ้น อย่างไรก็ตาม การท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ทำให้เกิดขยะและสิ่งปฏิกูลในแหล่งน้ำ เกิดเสียงรบกวนจากการทำกิจกรรมของนักท่องเที่ยว ทำลายทรัพยากรชีวภาพและทำลายทัศนียภาพของชุมชน

คำสำคัญ: โฮมสเตย์, การท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์, ผู้ประกอบการการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์, กลุ่มผู้เลี้ยงปลากะพง, ขนำ

บทนำ

การท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ เป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เน้นรูปแบบการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรมของชุมชน ลักษณะการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ภายใต้การรับรองของกรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา เป็นการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวจะต้องพักอาศัยกับเจ้าของบ้านเสมือนเป็นสมาชิกของครอบครัว เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ มีความใกล้ชิดกับชาวบ้านและสัมผัสวิถีชีวิตชุมชน นักท่องเที่ยวจะได้เรียนรู้วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นไปพร้อมกับการท่องเที่ยว [1] ปัจจุบันการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์กำลังได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวและมีการเพิ่มขึ้นอย่างมากทั่วประเทศ ซึ่งภาครัฐได้มีนโยบายสนับสนุนเพราะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชน เนื่องจากจะช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตและสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนอย่างทั่วถึง

จากนโยบายการสนับสนุนการท่องเที่ยวโดยชุมชนของภาครัฐ ทำให้แหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ในประเทศรวมถึงตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ซึ่งเป็นหนึ่งในแหล่งท่องเที่ยวของภาคใต้ที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจ เนื่องจากสภาพพื้นที่ที่เป็นเกาะตั้งอยู่กลางทะเลสาบสงขลา ทำให้เกาะยอมีธรรมชาติและทัศนียภาพที่สวยงาม เกาะยอมีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ เช่น สถาบันทักษิณคดีศึกษา วัดเขากุฏิ วัดท้ายยอ บ้านเรือนไทยโบราณ นอกจากนี้ชาวเกาะยอยังมีการประกอบอาชีพที่หลากหลาย ทั้งเกษตรกรรมประมง อุตสาหกรรมครัวเรือน และมีการรวมกลุ่มของชาวบ้านเกิดเป็นกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ทำให้เกาะยอเป็นแหล่งท่องเที่ยวทาง

ธรรมชาติ และแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่สำคัญของจังหวัดสงขลา ด้วยเหตุนี้ ชาวบ้านในพื้นที่หลายคนจึงได้หันมาดำเนินกิจการโฮมสเตย์ และนำเอาจุดเด่นของชุมชนมาเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ ซึ่งได้รับกระแสการตอบรับที่ดีจากนักท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก [2] แม้ว่าการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์จะมีส่วนช่วยสร้างรายได้ให้กับชุมชนเกาะยอ แต่การเพิ่มขึ้นของโฮมสเตย์ อาจจะส่งผลทำให้เกิดความเสียหายต่อความสมดุลของระบบนิเวศ รูปแบบเอกลักษณ์วัฒนธรรม รวมทั้งวิถีชีวิตชุมชน

ปัจจุบันการดำเนินกิจการโฮมสเตย์ในตำบลเกาะยอมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว และส่วนใหญ่มีการปลูกสร้างโฮมสเตย์ล่วงล้ำพื้นที่ทะเลสาบสงขลา [3] จากสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ทำให้มีคำถามว่าผู้ประกอบการการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา มีการดำเนินงานอย่างไรในสภาวะที่ยังไม่มีความแน่นอนของนโยบายการปลูกสร้างโฮมสเตย์ในพื้นที่ และการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ส่งผลกระทบต่อผู้อยู่อาศัยในชุมชนด้านใดบ้างและมากน้อยอย่างไร ซึ่งการศึกษาครั้งนี้นอกจากจะทำให้เข้าใจสภาพและผลกระทบจากการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ในพื้นที่ตำบลเกาะยอ ยังสามารถนำข้อมูลไปเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ในชุมชน เพื่อให้เป็นการท่องเที่ยวที่เกิดประโยชน์ต่อชุมชนอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการดำเนินการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา
2. เพื่อศึกษาผลกระทบจากการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ ด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมที่มีต่อชุมชนตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

วิธีการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ประกอบการการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา และประชาชนที่อาศัยอยู่ใน 9 หมู่บ้านของตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา และกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ประกอบการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ทุกรายในตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา จำนวน 43 ราย และประชาชนที่อาศัยอยู่ใน 9 หมู่บ้านของตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ได้แก่ หมู่ที่ 1 บ้านอ่าวทราย หมู่ที่ 2 บ้านตืน หมู่ที่ 3 บ้านนอก หมู่ที่ 4 บ้านสวนทุเรียน หมู่ที่ 5 บ้านท่าไทร หมู่ที่ 6 บ้านในบ้าน หมู่ที่ 7 บ้านป่าโหนด หมู่ที่ 8 บ้านท้ายเสาะ และหมู่ที่ 9 บ้านสวนใหม่ หมู่บ้านละ 3 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบโควตา (Quota Sampling) เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนอาชีพหลักของประชากรในตำบลเกาะยอ ได้แก่ ค้าขาย ประมง และทำสวน รวมทั้งสิ้น 27 คน และใช้วิธีการเลือกสอบถามแบบบังเอิญ (Accidental Sampling)

2. เครื่องมือและการเก็บรวบรวมข้อมูล รวบรวมทั้งจากแหล่งทุติยภูมิ จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงข้อมูลและบริการวิชาการที่หน่วยงานต่าง ๆ เก็บรวบรวมไว้ ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไปของพื้นที่ศึกษา จากองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะยอ ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา และข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ศึกษา จากสถานวิจัยสารสนเทศภูมิศาสตร์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ศูนย์ภูมิภาคเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (ภาคใต้) และจากแหล่งปฐมภูมิ จากการใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลการดำเนินการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์จากผู้ประกอบการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ในตำบลเกาะยอ จำนวน 43 ราย และใช้แบบสำรวจที่ตั้งโฮมสเตย์และเครื่องกำหนดตำแหน่งพิกัดบนพื้นโลก (Global Positioning System : GPS) ในการเก็บข้อมูลที่ตั้งและการกระจายของโฮมสเตย์เพื่อนำมาทำแผนที่การกระจายของโฮมสเตย์ และใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลความคิดเห็นในประเด็นผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมที่มีต่อชุมชน ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนในพื้นที่ จำนวน 27 คน

3. การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลการดำเนินการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา และผลกระทบจากการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ ด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมที่มีต่อชุมชนตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา โดยใช้สถิติแจกแจงความถี่ และร้อยละ รวมถึงการนำข้อมูลที่ตั้งโฮมสเตย์ที่ได้จากการสำรวจมาจัดทำแผนที่แสดงที่ตั้งและการกระจายของโฮมสเตย์โดยใช้โปรแกรมระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ ได้แก่ ArcGIS Version 9.3

ผลและอภิปรายผล

1. การดำเนินการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

จากการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์จำนวน 43 ราย พบว่า ผู้ประกอบการเป็นเพศชาย 27 ราย และเพศหญิง 16 ราย ส่วนใหญ่มีอายุในช่วง 50 - 59 ปี และทุกรายมีที่อยู่ปัจจุบันอยู่ในพื้นที่ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา โดยส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในตำบลเกาะยอมาเป็นระยะเวลา 40 - 49 ปี ผู้ประกอบการมีการดำเนินการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 ในช่วงแรกการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์เกิดจากกลุ่มผู้เลี้ยงปลากะพงในชุมชนดัดแปลงขนำหรือที่พักสำหรับเฝ้าปลากะพงให้เป็นโฮมสเตย์สำหรับนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวและพักอาศัยในชุมชน โดยให้ชาวบ้านซึ่งเป็นสมาชิกกลุ่มผู้เลี้ยงปลาถือหุ้นร่วมกัน มีการบริหารจัดการโฮมสเตย์ในรูปแบบกลุ่ม มีการแบ่งเงินปันผลร่วมกัน ต่อมาชาวบ้านหลายรายได้ถอนตัวออกจากกลุ่ม บางรายได้ขายโฮมสเตย์ต่อให้กับชาวบ้านรายอื่น ปัจจุบันการดำเนินการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ในตำบลเกาะยอมีการรวมกลุ่มของสมาชิกซึ่งเป็นผู้ประกอบการที่หลากหลาย แต่เป็นการรวมกลุ่มที่ไม่มีความเข้มแข็งเท่าใดนัก การดำเนินการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ของผู้ประกอบการการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ในตำบลเกาะยอ มีรายละเอียดในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1.1 จำนวนโฮมสเตย์ ผู้ประกอบการการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ส่วนใหญ่มีโฮมสเตย์ 1 หลัง จำนวน 27 ราย คิดเป็น ร้อยละ 62.79 รองลงมาคือผู้ประกอบการการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ที่มีโฮมสเตย์ 2 หลัง จำนวน 12 ราย คิดเป็นร้อยละ 27.91 และผู้ประกอบการการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ที่มีโฮมสเตย์ 3 หลัง จำนวน 2 ราย คิดเป็นร้อยละ 4.65 และพบว่ามีผู้ประกอบการการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ที่มีโฮมสเตย์ 5 หลัง จำนวน 1 ราย และผู้ประกอบการที่มีโฮมสเตย์ 10 หลัง จำนวน 1 ราย

1.2 เหตุผลในการประกอบกิจการโฮมสเตย์ ผู้ประกอบการการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ส่วนใหญ่มีเหตุผลในการประกอบกิจการโฮมสเตย์ เนื่องจากต้องการมีรายได้เสริม จำนวน 23 ราย คิดเป็นร้อยละ 53.49 รองลงมาคือเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว/เรียนรู้ในชุมชน จำนวน 8 ราย คิดเป็นร้อยละ 18.60 และว่างงาน/ไม่มีอาชีพอื่นรองรับ จำนวน 7 ราย คิดเป็นร้อยละ 16.28

1.3 ปัญหาและอุปสรรคในการประกอบกิจการโฮมสเตย์ ผู้ประกอบการการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ส่วนใหญ่มีปัญหาและอุปสรรคในการประกอบกิจการโฮมสเตย์คือการไม่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ จำนวน 20 ราย คิดเป็นร้อยละ 46.51 รองลงมาคือปัญหาความขัดแย้งกับชาวบ้าน เช่น เสียงดัง ขยะ น้ำเสีย จากโฮมสเตย์ จำนวน 10 ราย คิดเป็นร้อยละ 23.26 และความไม่แน่นอนของจำนวนนักท่องเที่ยว ทำให้มีรายได้ที่ไม่แน่นอน คิดเป็นร้อยละ 16.28

1.4 แผนการขยายกิจการโฮมสเตย์ ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ไม่มีแผนการขยายกิจการโฮมสเตย์ จำนวน 38 ราย คิดเป็นร้อยละ 88.37 โดยผู้ประกอบการส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า เนื่องมาจากนโยบายภาครัฐไม่สนับสนุนให้มีการสร้างโฮมสเตย์ในทะเลสาบ อีกทั้งการทำโฮมสเตย์ต้องใช้เงินลงทุนค่อนข้างสูง และมีผู้ประกอบการที่มีแผนการขยายกิจการโฮมสเตย์ จำนวน 5 ราย คิดเป็นร้อยละ 11.63 ซึ่งผู้ประกอบการมีความคิดเห็นว่า หากภาครัฐอนุญาตให้ปลูกสร้างโฮมสเตย์รูปแบบที่ถูกต้องก็อาจจะขยายกิจการโฮมสเตย์เพิ่ม ผู้ประกอบการบางรายมีแผนที่จะขยายโฮมสเตย์เพิ่มโดยสร้างโฮมสเตย์บนบกใกล้สวนผลไม้ของตน เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้มาเยี่ยมชมและทานผลไม้ตามฤดูกาล และบางรายที่เป็นผู้ประกอบการรายใหม่มีความคิดเห็นว่าหากโฮมสเตย์ของตนได้รับกระแสตอบรับที่ดีจากนักท่องเที่ยวก็อยากจะขยายโฮมสเตย์เพิ่มโดยสร้างในรูปแบบที่ถูกต้อง

1.5 จำนวนเงินที่ใช้ในการลงทุน โฮมสเตย์ในตำบลเกาะยอส่วนใหญ่ใช้เงินลงทุนในช่วง 600,001 - 900,000 บาท จำนวน 29 หลัง คิดเป็นร้อยละ 40.28 รองลงมาคือ โฮมสเตย์ที่ใช้เงินลงทุนในช่วง 300,000 - 600,000 บาท จำนวน 24 หลัง คิดเป็นร้อยละ 33.33 และโฮมสเตย์ที่ใช้เงินลงทุนในช่วง 900,001-1,200,000 บาท จำนวน 14 หลัง คิดเป็นร้อยละ 19.44

1.6 จำนวนนักท่องเที่ยวที่โฮมสเตย์รองรับได้ โฮมสเตย์ส่วนใหญ่สามารถรับนักท่องเที่ยวได้ในช่วง 15 - 30 คน มีจำนวน 33 หลัง คิดเป็นร้อยละ 45.83 รองลงมาคือ โฮมสเตย์ที่สามารถรับนักท่องเที่ยวได้ในช่วง 31 - 60 คน จำนวน 27 หลัง คิดเป็นร้อยละ 37.50 และโฮมสเตย์ที่สามารถรับนักท่องเที่ยวได้มากกว่า 60 คน จำนวน 7 หลัง คิดเป็นร้อยละ 9.72

1.7 การบริการอาหารสำหรับนักท่องเที่ยว พบว่า โฮมสเตย์ส่วนใหญ่ไม่ได้ทำอาหารบริการนักท่องเที่ยว แต่มีบริการจัดหาวัตถุดิบ เช่น อาหารทะเลสด หรือบริการสั่งอาหารให้นักท่องเที่ยว จำนวน 65 หลัง คิดเป็นร้อยละ 90.28 และโฮมสเตย์ที่มีการทำอาหารบริการนักท่องเที่ยว จำนวน 7 หลัง คิดเป็นร้อยละ 9.72 โดยจะเน้นนำเสนออาหารประจำท้องถิ่นเพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจ เช่น เมนูอาหารทะเล ซึ่งจะจัดเป็นอาหารมื้อใดมื้อหนึ่งให้กับนักท่องเที่ยว และโฮมสเตย์ทุกหลังจะมีห้องครัวไว้บริการนักท่องเที่ยว ซึ่งส่วนใหญ่จะแยกเป็นครัวไทยพุทธและครัวมุสลิมไว้อย่างชัดเจน และมีน้ำดื่มไว้บริการนักท่องเที่ยวภายในที่พัก

1.8 รายได้เฉลี่ยจากการประกอบกิจการโฮมสเตย์ โฮมสเตย์ส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนในช่วง 10,000 - 15,000 บาท จำนวน 37 หลัง คิดเป็นร้อยละ 51.39 รองลงมาคือ โฮมสเตย์ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนในช่วง 15,001 - 20,000 บาท จำนวน 19 หลัง คิดเป็นร้อยละ 26.39 และโฮมสเตย์ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่า 10,000 บาท จำนวน 9 หลัง คิดเป็นร้อยละ 12.50

1.9 ลักษณะของโฮมสเตย์ โฮมสเตย์ส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นรูปแบบบ้านลงเสา/บ้านถาวร จำนวน 63 หลัง คิดเป็นร้อยละ 87.50 และโฮมสเตย์ที่มีลักษณะเป็นรูปแบบบ้านเรือนแพ/ทุ่นลอยน้ำ จำนวน 9 หลัง คิดเป็นร้อยละ 12.50

1.10 กิจกรรมของโฮมสเตย์สำหรับนักท่องเที่ยว โฮมสเตย์ทั้ง 72 หลัง มีกิจกรรมสังสรรค์ภายในที่พัก ได้แก่ การทำอาหารรับประทาน การพบปะสังสรรค์/ร้องเพลง รองลงมาคือกิจกรรมการตกปลาในทะเลสาบ จำนวน 69 หลัง คิดเป็นร้อยละ 95.83 และกิจกรรมการนั่งเรือชมวิถีชีวิตรอบเกาะยอ จำนวน 32 หลัง คิดเป็นร้อยละ 44.44

1.11 ทำเลที่ตั้งโฮมสเตย์ โฮมสเตย์ส่วนใหญ่ปลูกสร้างในทะเลสาบสงขลา จำนวน 67 หลัง คิดเป็นร้อยละ 93.06 และมีโฮมสเตย์ที่ปลูกสร้างบนบก จำนวน 5 หลัง คิดเป็นร้อยละ 6.94

จากการสำรวจที่ตั้งโฮมสเตย์ ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา สามารถนำข้อมูลพิกัดโฮมสเตย์มาทำแผนที่การกระจายของโฮมสเตย์โดยใช้โปรแกรมระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (ArcGIS Version 9.3) ดังรูปที่ 1

รูปที่ 1 แผนที่การกระจายของโฮมสเตย์ ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

ผู้ประกอบการการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ส่วนใหญ่มีการดำเนินการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ล่วงล้ำพื้นที่ทะเลสาบสงขลา [3] เพราะต้องการให้โฮมสเตย์เป็นที่ดึงดูดใจของนักท่องเที่ยวที่ต้องการใกล้ชิดธรรมชาติ และต้องการสัมผัสวิถีชีวิตความแปลกใหม่ในการท่องเที่ยว ซึ่งได้รับกระแสตอบรับที่ดีจากนักท่องเที่ยว ทำให้มีการปลูกสร้างโฮมสเตย์เพิ่มขึ้นโดยไม่มีการควบคุมดูแลเรื่องจำนวนและรูปแบบที่ถูกต้อง และการดำเนินการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ภายใต้การรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยจากกรมการท่องเที่ยวในปัจจุบันเป็นเพียงการกำหนดหลักเกณฑ์ให้ผู้ประกอบการที่ประสงค์จะเข้ารับการประเมินมาตรฐานปฏิบัติตามเท่านั้น ซึ่งถ้าหากผู้ประกอบการรายใดไม่ดำเนินการตามหลักเกณฑ์จะมีผลทำให้ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์เท่านั้น ซึ่งไม่มีความผิดแต่อย่างใด [4] การท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ในตำบลเกาะยอมีส่วนช่วยสร้างอาชีพและสร้างรายได้ให้กับชุมชน แต่การเพิ่มขึ้นของโฮมสเตย์อาจจะส่งผลทำให้เกิดความเสียหายต่อความสมดุลของระบบนิเวศและรูปแบบเอกลักษณ์วัฒนธรรมของชุมชน ดังเช่นในหลายพื้นที่ที่มีการจัดการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ เช่น การท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์บริเวณตลาดน้ำอัมพวา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยว ทำให้เกิดที่พักโฮมสเตย์ทั้งรูปแบบที่ถูกต้องตามมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย และรูปแบบที่เหมือนกับการบริการของรีสอร์ทเพิ่มขึ้นและกระจายไปทั่วอัมพวา [5]

2. ผลกระทบจากการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ ด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมที่มีต่อชุมชน ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

การเก็บข้อมูลผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา โดยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ใน 9 หมู่บ้านของตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา หมู่บ้านละ 3 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบโควตา (Quota Sampling) เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนอาชีพหลักของประชากรในตำบลเกาะยอ ได้แก่ ค้าขาย ประมง และทำสวน รวมทั้งสิ้น 27 คน และใช้วิธีการเลือกสอบถามแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) พบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชาย 9 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 และเพศหญิง 18 คน คิดเป็นร้อยละ 66.67 ส่วนใหญ่มีอายุ 40 - 59 ปี จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 48.15 รองลงมาคืออายุ 60 - 79 ปี จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 25.93 และอายุ 20 - 39 ปี จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 22.22

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในชุมชน 40 - 59 ปี จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 44.44 รองลงมาอาศัยอยู่ในชุมชน 20 - 39 ปี จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 25.93 และอาศัยอยู่ในชุมชน 60 - 79 ปี จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 25.93 การศึกษาผลกระทบจากการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ ด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมต่อชุมชน จากกลุ่มตัวอย่าง 27 คน มีรายละเอียดดังนี้

2.1 ผลกระทบจากการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ต่อชุมชนและผู้อาศัย ด้านเศรษฐกิจ

ผลกระทบทางบวกจากการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ด้านเศรษฐกิจ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า การท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์มีผลทำให้ธุรกิจท่องเที่ยวอื่น ๆ ในชุมชนขยายตัวเพิ่มขึ้นมากที่สุด เช่น ธุรกิจนำเที่ยว ร้านค้า ร้านอาหาร จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 88.89 รองลงมาคือมีผลช่วยสร้างรายได้ให้กับชุมชน จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 81.48 มีผลให้เกิดการส่งเสริมและพัฒนาด้านอาชีพ จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 70.37 และมีผลทำให้เกิดการจ้างงานเพิ่มขึ้น จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 66.67

ผลกระทบทางลบจากการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ด้านเศรษฐกิจ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า รายได้จากการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์กระจายไปสู่ชุมชนไม่ทั่วถึง จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 59.26

2.2 ผลกระทบจากการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ต่อชุมชนและผู้อาศัย ด้านสังคม

ผลกระทบทางบวกจากการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ด้านสังคม กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า การท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์มีผลให้เกิดการโฆษณาประชาสัมพันธ์ให้สังคมภายนอกรู้จักชุมชน จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 96.30

ผลกระทบทางลบจากการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ด้านสังคม กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า การท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์มีผลทำให้ความสงบในชุมชนหายไป เนื่องจากมีนักท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชนมากขึ้น มากที่สุด จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 74.07 รองลงมาคือมีผลก่อให้เกิดความขัดแย้งของคนในชุมชน จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 66.67 และมีผลทำให้เกิดปัญหายาเสพติดเพิ่มขึ้นในชุมชน เช่น การสังสรรค์ของนักท่องเที่ยวที่มีการดื่มสุราและสูบบุหรี่ จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 48.15

2.3 ผลกระทบจากการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ต่อชุมชนและผู้อาศัย ด้านวัฒนธรรม

ผลกระทบทางบวกจากการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ด้านวัฒนธรรม กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า การท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์มีผลทำให้เกิดการส่งเสริมการผลิตและจำหน่ายงานด้านภูมิปัญญา เช่น ผ้าทอเกาะยอ อาหารทะเลแปรรูป ขนมไทย

มากที่สุด จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 77.78 รองลงมาคือมีผลทำให้เกิดการคงอยู่ของวิถีชีวิตและภูมิปัญญา เช่น การกู้ไซ การเลี้ยงปลาในกระชัง การทำโครงป้องกันแมลงวันทองทำลายผลไม้ จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 62.96 และมีผลทำให้เกิดการฟื้นฟู ดูแลแหล่งศิลปวัฒนธรรมในชุมชน เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 55.56

ผลกระทบทางลบจากการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ด้านวัฒนธรรม กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า การท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์มีผลทำให้วิถีชีวิตชาวประมงพื้นบ้านของคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 74.07

2.4 ผลกระทบจากการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ต่อชุมชนและผู้อาศัย ด้านสิ่งแวดล้อม

ผลกระทบทางบวกจากการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ด้านสิ่งแวดล้อม กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า การท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์มีผลทำให้คนในชุมชนตระหนักถึงคุณค่าของสิ่งแวดล้อมโดยการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติมากที่สุด จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 77.78 รองลงมาคือมีผลทำให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เช่น การปลูกป่าชายเลน การปลูกต้นไม้ การปล่อยสัตว์น้ำ จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 48.15

ผลกระทบทางลบจากการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ด้านสิ่งแวดล้อม กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า การท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์มีผลให้เกิดการทำลายทัศนียภาพของชุมชนมากที่สุด เช่น การปลูกสร้างโฮมสเตย์บดบังทัศนียภาพทะเลสาบสงขลา จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 96.30 รองลงมาคือมีผลก่อให้เกิดปัญหาเสียงดังรบกวนจากการทำกิจกรรมของนักท่องเที่ยว จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 92.59 มีผลก่อให้เกิดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลในแหล่งน้ำเพิ่มขึ้น จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 77.78 และมีผลก่อให้เกิดการทำลายทรัพยากรชีวภาพในชุมชน เช่น สัตว์น้ำลดจำนวน ปลาในกระชังตาย จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 48.15

การท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์เป็นการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวไปพักรวมกับชาวบ้านในชุมชน มีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวและการเรียนรู้วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตของชาวบ้าน จากการดำเนินการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ในชุมชนที่ได้รับความนิยมและมีการขยายตัวเพิ่มขึ้น ก่อให้เกิดผลกระทบต่อผู้อาศัยในชุมชนทั้งทางบวกและทางลบ ทั้งผลกระทบด้านเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ใน 9 หมู่บ้านของตำบลเกาะยอ มีความคิดเห็นว่า การท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ช่วยสร้างรายได้ให้กับชุมชน ทำให้เกิดการคงอยู่ของวิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่น ทำให้คนในชุมชนตระหนักถึงคุณค่าของสิ่งแวดล้อมมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการขยายตัวด้านการท่องเที่ยวในชุมชนบ้านแม่กำปอง อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ส่งผลให้ชาวบ้านในชุมชนประกอบอาชีพที่หลากหลายมากขึ้น ได้แก่ การทำโฮมสเตย์ การนำเที่ยวป่า การนวดแผนไทย และการทำเฟอร์นิเจอร์จักสาน ทำให้ชาวบ้านมีรายได้เพิ่มขึ้น [6] และการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ในตำบลคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม ทำให้เกิดกิจกรรมการอนุรักษ์วิถีชีวิตชุมชนชาวประมงพื้นบ้านและวิถีชุมชนป่าชายเลน นักท่องเที่ยวจะได้เรียนรู้การปลูกป่าชายเลน การเก็บหอยแครง ล้อมกล่ำปลาดุกทะเล ให้อาหารลิงแสม และพักผ่อนบนกระเตงเฝ้าหอยกลางน้ำ [7]

อย่างไรก็ตามการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อชุมชนแค่ทางบวกเท่านั้น แต่ยังส่งผลกระทบทางลบอีกด้วย เมื่อการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์เริ่มได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยว ทำให้ผู้ประกอบการหลายรายขยายกิจการโฮมสเตย์เพิ่มขึ้นแทนการดัดแปลงขนำเฝ้าปลากะพงให้เป็นโฮมสเตย์เหมือนในระยะแรก ส่งผลให้ทรัพยากรในชุมชนเกิดความเสื่อมโทรม รายได้จากการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์กระจายไปสู่ชุมชนไม่ทั่วถึง เกิดความขัดแย้งในชุมชน วัฒนธรรมหรือวิถีชีวิตดั้งเดิมของท้องถิ่นเปลี่ยนแปลงไปจากแบบแผนเดิม สอดคล้องกับการขยายตัวด้านการท่องเที่ยวในชุมชนบ้านแม่กำปอง อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ส่งผลให้เกิดปัญหาความขัดแย้งของคนในชุมชน เนื่องมาจากเรื่องผลประโยชน์จากการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ในชุมชนที่เริ่มมีมากขึ้น [6] และการจัดการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ในชุมชนตำบลคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม ที่มีการสร้างบ้านพักโฮมสเตย์เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ โดยผู้ประกอบการมิได้คงไว้ซึ่งหลักการของการทำโฮมสเตย์ในรูปแบบเดิม เป็นเหตุให้สภาพแวดล้อมถูกทำลาย รวมถึงปัญหามลพิษทั้งทางเสียง ทางอากาศ และทางน้ำ ที่เกิดจากขยะมูลฝอย และการใช้เรือบริการนำเที่ยว ส่งผลให้เกิดการปล่อยคราบน้ำมันลงสู่แม่น้ำ ลำคลอง รวมทั้งควันและเขม่าจากท่อไอเสียรถยนต์ที่นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชน [7]

สรุปผลการวิจัย

การดำเนินการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา เริ่มมีดำเนินกิจการโฮมสเตย์มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 ปัจจุบันตำบลเกาะยอมีผู้ประกอบการการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ในพื้นที่จำนวน 43 ราย และมีโฮมสเตย์จำนวน 72 หลัง โดยส่วนใหญ่ปลูกสร้างในทะเลสาบสงขลา ผู้ประกอบการการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ส่วนใหญ่มีโฮมสเตย์ 1 หลัง โดยทุกรายมีการบริหารจัดการโฮมสเตย์ในรูปแบบธุรกิจส่วนตัว ส่วนใหญ่มีเหตุผลในการประกอบกิจการโฮมสเตย์ เนื่องจากต้องการมีรายได้เสริม แต่ส่วนใหญ่มีปัญหาและอุปสรรคในการประกอบกิจการโฮมสเตย์ คือหน่วยงานภาครัฐไม่สนับสนุนให้มีการดำเนินกิจการโฮมสเตย์ในลักษณะล่วงล้ำพื้นที่ทะเลสาบสงขลา ทำให้ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ไม่มีแผนการขยายกิจการโฮมสเตย์เพิ่ม โฮมสเตย์ส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นบ้านลงเสาหรือบ้านถาวรที่ผู้ประกอบการจัดไว้ให้นักท่องเที่ยวพักแยกต่างหาก ซึ่งส่วนใหญ่ใช้เงินลงทุนในช่วง 600,000 - 900,000 บาทต่อหลัง สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ 15 - 60 คน สำหรับการบริการอาหารสำหรับนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวโฮมสเตย์ โดยส่วนใหญ่จะบริการจัดหาวัตถุดิบ เช่น อาหารทะเลสด หรือบริการสั่งอาหารให้นักท่องเที่ยว สำหรับกิจกรรมของโฮมสเตย์ที่จัดให้นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมที่ให้นักท่องเที่ยวมาร่วมสังสรรค์ภายในที่พักมากกว่ากิจกรรมเรียนรู้หรือสัมผัสวิถีชีวิตชุมชน ผู้ประกอบการส่วนใหญ่มีรายได้จากการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์เฉลี่ยประมาณ 10,000 - 15,000 บาทต่อเดือน

การท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ก่อให้เกิดผลกระทบทางบวกต่อชุมชนและผู้อาศัย คือ ช่วยสร้างรายได้ให้กับชุมชน มีผลให้เกิดการเผยแพร่ชื่อเสียงของชุมชนให้เป็นที่รู้จัก ทำให้เกิดการคงอยู่ของวิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่น ทำให้คนในชุมชนรู้สึกหวงแหนและภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน และผลกระทบทางลบต่อชุมชนและผู้อาศัย คือ รายได้จากการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ไม่สามารถกระจายไปสู่ชุมชนได้อย่างทั่วถึง ทำให้เกิดความขัดแย้งในชุมชน เกิดปัญหาขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลในแหล่งน้ำ เกิดเสียงรบกวนจากการทำกิจกรรมของนักท่องเที่ยว การทำลายทรัพยากรชีวภาพและทัศนียภาพของชุมชน

การวิจัยครั้งนี้พบว่าผู้ประกอบการการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ในตำบลเกาะยอ ส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ที่ถูกต้อง การควบคุมจำนวนโฮมสเตย์ รวมถึงความรู้เกี่ยวกับการกำจัดสิ่งปฏิกูลที่เกิดจากโฮมสเตย์อย่างถูกต้อง ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรหาวิธีสร้างความรู้ความเข้าใจ และสร้างจิตสำนึก เพื่อให้ผู้ประกอบการตระหนักถึงผลกระทบจากการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ต่อชุมชน

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความอนุเคราะห์จากสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ ที่ให้การสนับสนุนด้านงบประมาณทุนอุดหนุนการวิจัย

บรรณานุกรม

[1] กรมการท่องเที่ยว. มาตรฐานการท่องเที่ยวที่พักสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (HomeStay). สืบค้นเมื่อ 1 พฤศจิกายน 2558 จาก http://www.homestaythai.net/Homepages/ReadPage/2.

[2] สุทธิชา พูลเกิด. การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนด้วยรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (โฮมสเตย์): ศึกษาเปรียบเทียบชุมชนเกาะยอกับชุมชนเกาะยาวน้อย. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง. 2554.

[3] สำนักงานเจ้าท่าภูมิภาคสาขาสงขลา. การขออนุญาตทำสิ่งล่วงล้ำลำน้ำ. สืบค้นเมื่อ 1 พฤศจิกายน 2558, จาก http://www.md.go.th/md/index.php.

[4] ภูมิ มูลศิลป์, ณัฐธีรา ขจรเสรีลิขิตกุล และ ปาณรดา วัชรสินธุ์. ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจโฮมสเตย์. สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, กรุงเทพฯ, 2550, หน้า 107-109.

[5] อริสรา เสยานนท์. การสร้างมูลค่าการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของธุรกิจโฮมสเตย์: กรณีศึกษาโฮมสเตย์บริเวณตลาดน้ำอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย 2556; ปีที่ 3, หน้า 77-96.

[6] ชัยวิวัฒน์ ยางาม. ผลกระทบของการท่องเที่ยวที่มีต่อชุมชนบ้านแม่กำปอง อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้า แบบอิสระเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. 2553.

[7] มลทกาญจน์ ชัยวัฒน์พงศกร. การพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์ ชุมชนตำบลคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง. 2557.